

tésekre, sőt esetleg a leírás helyett rajzok készítésére. A nyelvtudományban Mészöly Gedeon, Szabó T. Attila, Hadrovics László és Benkő Loránd, a néprajztudományban Bátky Zsigmond, Györffy Istvánt Viski Károly nevét említi, majd pedig a Csúry-iskolát, amelynek saját maga is „neveltje”, követője, továbbvivője. A Wörter und Sachenből eredő szemlélet vezet el az Új magyar tájszótárhoz (Balassa 1997: 169). Ez a néprajzkutató számára ekképp lehet hasznos – személyes példával érzékelteti ezt Balassa Iván (1997: 170): „Az ÚMTSz. elsősorban tudományos forrás, de gyakorlati célokra is jól lehet használni. Magam, ha eszközzel, jelenséggel foglalkozom, akkor annak elnevezéseit gyűjtöm össze az adott hét évtizedből az ÚMTSz. segítségével, a megadott forrásokkal együtt. Ezeket az adott helyen kikeresem és rendszerint nagyon sok néprajzi adatot találok, amihez másképpen aligha tudtam volna hozzájutni. Ez különösen vonatkozik a kéziratos forrásokra.” Végül így összegez, ismét szóba hozva munkásságának vezérfonalát: „A tárgyak és elnevezésük együttes kutatása ma is élő irányzat a nyelvtudományban és a néprajzban egyaránt és ehhez rendkívüli széleskörű és sokrétű segítséget tud nyújtani az ÚMTSz....”.

Balassa Iván több további nagyobb előadásban és tanulmányában foglalja össze elméleti igényt a néprajz- és a nyelvtudomány kapcsolatából származó eredményeket. Ilyen tanulmánya például: Mivel járulhat hozzá a néprajztudomány a honfoglaló magyarság életmódjának kutatásához (a Magyar Néprajzi Társaság vitaulése, 1974. május 22.), illetve: A néprajztudomány és földrajzinév-kutatás újabb eredményei (1978).

IRODALOM

- Balassa Iván 1971. A szókinccs és az anyagi kultúra kutatása. In: Ortutay Gyula (főszerk.): *Népi Kultúra–Népi Társadalom*. V–VI. Akadémiai, Budapest, 323–30.
- Balassa Iván 1974. Mivel járulhat hozzá a néprajztudomány a honfoglaló magyarság életmódjának kutatásához? *Ethnographia*, LXXXV. 55–604.
- Balassa Iván 1978. A néprajztudomány és a földrajzinév-kutatás újabb eredményei. *Az MTA I. Osztály Közleményei*, 30. 175–81.
- Balassa Iván 1997. Az Új Magyar Tájszótár és a néprajzkutatás. Szerzők: Villó Ildikó és munkatársai. *Emlékkönyv B. Lőrinczy Éva hetvenedik születésnapjára*. MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 166–70.
- Gunda Béla 1982. Wörter und Sachen. In: Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar néprajzi lexikon* 5. Akadémiai, Budapest, 606.

Balázs Géza

Az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottsága 2015. évi tevékenysége

1. A bizottság al- és munkabizottságai és tisztségviselői. 1. **Állandó bizottság.** Elnök: Prószéky Gábor, társelnök: Siptár Péter, titkár: Tóth Etelka. 2. **Orvosi Nyelvi Munkabizottság.** Elnök: Bősze Péter. 3. **Helyesírási Munkabizottság.** Elnök: Keszler Borbála, titkár: Tóth Etelka.

2. Az állandó bizottság létszáma 33. Akadémikus: 10, az MTA doktora és a tudomány doktora: 6, kandidátus: –, PhD: 12, minősítés nélküli tag: 3.

3. Az állandó bizottság ülései. A 2015-ben újonnan alakult állandó bizottság 2 ülést tartott: január 12-én, valamint december 17-én. – Az ülések helyszíne mindkét alkalommal az ELTE Bölcsészettudományi Kara (1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A II. emelet 243.) volt.

2015. január 12. Napirend: 1. A Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság tisztségviselőinek megválasztása. Előterjesztő: Kertész András, osztályelnök. 2. Állásfoglalás a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság munkabizottságairól. 3. Beszámoló a helyesírási szabályzat 12. kiadásának aktuális helyzetéről. Előterjesztő: Keszler Borbála, az MTA doktora. 4. Egyebek.

A bizottság Kertész András osztályelnök elnökletével megválasztotta az új vezetőséget. Elnök: Prószéky Gábor, társelnök: Siptár Péter, titkár: Tóth Etelka. Állásfoglalás született a bizottság munkabizottságainak működéséről. Ennek értelmében a 2014–2017-es akadémiai ciklusban továbbra is tevékenykedik az Orvosi Nyelvi Munkabizottság, valamint önálló munkabizottsággá alakul Helyesírási Munkabizottság néven a helyesírási szabályzat 12. kiadását készítő szűkebb, 11 tagú bizottság. A Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadta a Helyesírási Munkabizottság összetételére vonatkozó javaslatot – elnök: Keszler Borbála; titkár: Tóth Etelka; tagjai: Antalné Szabó Ágnes, Földi Ervin, Gerstner Károly, Heltainé Nagy Erzsébet, Hőnyi Ede, Laczkó Krisztina, Mártonfi Attila, Siptár Péter és Zimányi Árpád.

Keszler Borbála, a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság leköszönő elnöke beszámolt a 12. kiadás elkészítésének főbb állomásairól. Bejelentette, hogy a mű gyakorlatilag elkészült. Megjelenése a nyomdai előkészítés függvényében a közeljövőben várható. Keszler Borbála hangsúlyozta, hogy minden elvárásnak és véleménynek nem lehet megfelelni, de a munkabizottság mindvégig arra törekedett, hogy az akadémiai állásfoglalásnak megfelelően a nyelv változásait követve megőrizze a magyar helyesírás egységét. Jelezte azt is, hogy addig, amíg a mű meg nem jelenik, ne legyen a 12. kiadás hivatkozások tárgya. Utalt arra, hogy a szabályzat bevezetésének fokozatosan kell majd megtörténnie.

A bizottság egyetértett abban, hogy a 2014–2017-es ciklusban a továbblépés iránya a minden magyar anyanyelvű diák számára egységes feltételek mellett hozzáférhető iskolai helyesírás létrehozása, amellyel fontos társadalmi szükségleteket elégít ki az Akadémia.

2015. december 17. Napirend: 1. A magyar helyesírás szabályai 12. kiadásának megjelenése és fogadtatása. 2. Beszámoló a Magyar fizikai helyesírási szótárról. 3. Egyebek. Az ülés fő napirendi pontjainak megfelelően Prószéky Gábor beszámolt a 12. kiadás szeptember 3-i sajtóbemutatóját megelőző és az azt követő médiaeseményekről. 300 körül van azoknak a nyomtatott sajtóban, interneten olvasható, rádióban és televízióban elhangzott megnyilatkozásoknak a száma, amelyek a szabályzattal foglalkoznak. A megjelenés óta eltelt rövid idő távlatában azt lehet mondani, hogy a társadalom higgadtan és jól fogadta az új szabályzatot. Elcsitultak a megjelenést megelőző, nagyobb változtatásokat váró, illetve számonkérő találgatások, a normát ellenző vélemények, és elfogadták, hogy a 12. kiadás mint központi segédlet megfelelő kézikönyvként támogatja a magyar íráskultúra egységét. Ebben a folyamatban fontos az Emberi Erőforrások Minisztériumának megengedő állásfoglalása, amelynek értelmében a közoktatásban két év türelmi idő van a szabályzat bevezetésére.

Prószéky Gábor beszámolójában kiemelte, hogy a határon túli területekről a Felvidékről és Kárpátaljáról volt a legnagyobb érdeklődés a szabályzat megjelenése iránt. A beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a magyar nyelv napján, november 13-án külön konferenciát szenteltek az új szabályzatnak. Ennek keretében előadást tartott Keszler Borbála és Prószéky Gábor.

Keszler Borbála összefoglalta, hogy 2015-ben milyen teendői voltak a Helyesírási Munkabizottságnak a szabályzat nyomdai előkészítésével kapcsolatban, és köszönetet mondott mindazoknak, akik segítettek a mű megjelenését.

Siptár Péter beszámolt arról, hogy a többszintű helyesírás-szabályozás megvalósítása jegyében már készül az a didaktikus kiadvány, amely magyarázó mintákat adva, szűkített és tovább egyszerűsített szabályzatok segítésére a 12. kiadás szabályainak értelmezését. A szerzők: Siptár Péter, Keszler Borbála, Antalné Szabó Ágnes és Tóth Etelka.

Sólyom Jenő bemutatta előadásában a készülő fizikai helyesírási szótár szerkezetét, kiemelte azokat a problémákat, amelyekkel a szabályok értelmezése kapcsán szembesülnie kell a szaknyelvnek, különös tekintettel a fizikusoknak problémát okozó nehézségekre, valamint vázolta a szótár jövőjét, utalva a megjelenésre, amely egy éven belül várható.

Az előadás felvetette a szaknyelvben érvényesülő szokásjog kérdését, amely a szaknyelv specialitásaiból adódóan nem mindig van összhangban a köznyelvi szabályozással (az orvosi szaknyelv helyesírási szabályozása hasonló kérdéseket vet fel). Törekedni kell arra, hogy a szakmai helyesírások igazodjanak a köznyelvben érvényesülő szabályozáshoz, de el kell fogadnunk, hogy a szaknyelvnek vannak különleges esetei, amelyekről a szakmának kell döntenie.

4. A bizottság albizottságainak ülései

4.1. Orvosi Nyelvi Munkabizottság

A 2014. június 25-én megalakult bizottság az alakuló ülésen az alábbi feladatokat határozta meg tevékenységének első két évére:

- Orvosi helyesírási és nyelvhasználati útmutató: A könyv nyers változata elkészült. A vég-ső átdolgozás zajlik. A bizottság tagja ezután véleményezik.
- Új orvosi helyesírási szótár: Formája körvonalazódott, az adatgyűjtés állapotában van.
- Folyamatos teendők:

A tudományos írások, szakszövegek és a tankönyvek orvosi nyelvének egységesítése. Erdemi lépések az útmutató megjelenése után lehetségesek. A magyar orvosi nyelv egyetemi oktatásának kiterjesztése. A Semmelweis Egyetem mellett már a Szegei Tudományegyetemen is megjelent a tárgy az orvosképzés programjában. Orvosi szöveggyűjtemény, korpusz összeállítása. A munka a tervezés állapotában van, az egyeztetések folynak. Szervező: Kuna Ágnes. Az orvosi szakszavak helyes írásmódjának, a sajátos helyesírási formáknak a beépítése a helyesírási ellenőrző rendszerbe. A kivitelezés az útmutató és a helyesírási szótár megjelenése után lehetséges. A megvalósítást Prószéky Gábor vállalta. Más szakmák, szaknyelvek képviselőinek bevonása a bizottság munkájába. Folyamatos egyeztetések a magyar Orvosi Nyelv című folyóirat hasábjain. A bizottság tagjai e-levelezéssel dolgoznak. Formális ülést nem tartottak, mert nem volt szükséges.

Bösze Péter írása *Megalakult az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság Orvosi Nyelvi Munkabizottsága* címmel a Magyar Orvosi Nyelv 2014/2. számában olvasható: <http://www.orvosinyelv.hu/>.

4.2. Helyesírási Munkabizottság

A munkabizottság feladata 2015-ben: a szabályzat előkészítése megjelenésre, valamint a megjelent szabályzat gondozása, különös tekintettel a közoktatásba való bevezetésre.

A munkabizottság 3 alkalommal – 2015. február 20-án, 2015. május 8-án és május 13-án – tartott ülést az ELTE Bölcsészettudományi Karán (1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A II. emelet 233.). Emellett december 10-én a Magyar Nyelvtudományi Társasággal közös ülésen köszöntötte a bizottság legrégebbi tagját, a 80 éves Hőnyi Edét.

2015. február 20. Napirend:

1. A Helyesírási Munkabizottság tisztségviselőinek megválasztása. Előterjesztő: Prószéky Gábor, a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság elnöke
2. A munkabizottság előtt álló feladatok. Előterjesztő: Keszler Borbála, az MTA doktora

Prószéky Gábor elnökletével a munkabizottság megválasztotta tisztségviselőit. A szavazás eredményeképpen a munkabizottság elnöke Keszler Borbála, titkára Tóth Etelka lett.

Ezt követően Keszler Borbála tájékoztatta a munkabizottságot arról, hogy rövid határidőn belül ellenőrizni kell a szabályzat tördelt levonatát, amelyet az Akadémiai Kiadó elkészített. Mivel azonban a levonat tipográfiája nem felelt meg a korábban közösen meghatározott rendszernek, a bizottság úgy döntött, hogy újratördelést kér, de ezzel párhuzamosan tartalmilag ismét áttekinti a szöveget.

A szabályzat egyszerűsített, szabályokat értelmező, gyakorlatorientált (Segédkönyv a magyar helyesíráshoz vagy Kis magyar helyesírás munkacímű) változatának elkészítése szintén fontos feladat lesz a bizottság számára. A művet a kerettantervek elveinek figyelembevételével Siptár Péter vezetésével és a társszerzők segítségével készítik elő, és terjesztik majd a munkabizottság elé a 12. kiadás megjelenését követően.

2015. május 8. és május 13.

A szabályzat szövegének utolsó ellenőrzése a tördelt levonaton, apróbb szerkesztési és stilisztikai, valamint tördelési hibák kijavítása. A munkabizottság állást foglalt abban, hogy milyen szerkezetű legyen a 12. kiadás szabály-, illetve szótári változásait bemutató fejezete, amely a megjelenő szabályzat utolsó része lesz. Ezen túlmenően felhatalmazta Keszler Borbálát és Tóth Etelkát a változtatások végrehajtására, valamint a teljes kiadvány nyomdai előkészítésének koordinálására és ellenőrzésére.

2015. június 30.

Keszler Borbála imprimálta A magyar helyesírás szabályainak 12. kiadását.

2015. július–augusztus

A munkabizottság egyeztető tárgyalást kezdeményezett az Oktatási Hivatallal a 12. kiadás közoktatásba való bevezetéséről. A kezdeményezést az OH rendkívüli nyitottsággal fogadta. Július 29-én került sor az első találkozóra, amelyen a bizottság képviseletében Keszler Borbála, Siptár Péter és Tóth Etelka, az Oktatási Hivatal képviseletében Brassói Sándor köznevelési elnökhelyettes, Pongrácz László főosztályvezető és Balázsiné Dobos Zsuzsanna osztályvezető vettek részt. A második egyeztetésen, augusztus 26-án a bizottság képviseletében Prószéky Gábor, Csépe Valéria, Keszler Borbála és Tóth Etelka, az Emberi Erőforrások Minisztériuma részéről Sipos Imre köznevelésért felelős helyettes államtitkár, Pongrácz László és Balázsiné Dobos Zsuzsanna voltak jelen. E megbeszéléseken döntés született arról, hogy a Magyar Tudományos Akadémia és az EMMI közös közleményben tájékoztatja az iskolákat a szabályzat bevezetéséről, és közrebocsátja a szabályzat azon fejezetét, amely a változásokat tárgyalja. A megállapodás értelmében az oktatásban legalább két éves túrelmi időt kell biztosítani az új szabályzat számonkérésében. Az érettségi vizsgadolgozatokban a 2016/2017-es tanév tavaszi vizsgaidőszakáig mindkét kiadást szerinti helyesírást el kell fogadni. Középszintű vagy az alatti értékeléskor 3 év a túrelmi idő. A már megjelent tananyagokat nem szükséges azonnal átdolgozni, de az új tankönyvek már az új helyesírás szabályai szerint foglalkozni kell.

A nyár folyamán megkezdődött a 12. kiadás sajtóbemutatójának az előkészítése is. Az Akadémia Kommunikációs Főosztályának vezetőjével, Simon Tamással, valamint a főosztály munkatársával, Kazda Tündével Keszler Borbála és Prószéky Gábor egyeztetett a sajtóbemutató részleteiről.

2015. szeptember 3.

A magyar helyesírás szabályai 12. kiadásának sajtóbemutatója a Magyar Tudományos Akadémián. – A kiadványt arra emlékeztetve méltatta Lovász László, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, hogy nemzeti identitásunk és összetartozásunk egyik legerősebb kötőanyagát a magyar nyelv, és az Akadémia alapítása is annak ápolásához fűződik. Sipos Imre köznevelésért felelős helyettes államtitkár megerősítette a közös közleményben foglaltakat, és bejelentette, hogy valamennyi köznevelési intézménynek aznap eljuttatják a szabályzat változásainak gyűjteményét online formában. Prószéky Gábor és Keszler Borbála előadásainak középpontjában a helyesírási norma alkalmazásának kérdései, valamint a 12. kiadás változásai álltak. Réffy Balázs, az Akadémiai Kiadó ügyvezető igazgatója bejelentette, hogy a szabályzat elérhető lesz elektronikus platformon és kódszámú telefonos applikációkon is.

2015. december 10.

A Helyesírási Munkabizottság tagjai a Magyar Nyelvtudományi Társaság Magyar nyelvi szakosztályával közös ülésen köszöntötték a 80. születésnapját ünneplő Hőnyi Edét, aki több mint négy évtizede vesz részt magyar nyelvi/helyesírási bizottság munkájában. Keszler Borbála meleg szavakkal méltatta köszöntőjében Hőnyi Ede munkásságát, majd ezt követően Laczkó Krisztina tartott előadást a szaknyelvi helyesírásokról, a szaknyelvi helyesírások helyzete a 12. kiadás után témában.

5. A bizottság tagjainak elismerései (díjak, kitüntetések) 2015-ben: A bizottság több tagja részesült 2015-ben rangos kitüntetésben, személy szerint: Gósy Mária: Cziráky Antal-díj; Heltainé Nagy

Erzsébet: Implom József-díj; Keszler Borbála: Magyar Nyelvőr díj; Siptár Péter: Magyar Nyelvőr díj; Szathmári István: a Magyar Érdemrend tisztí keresztje; arany fokozatú Kazinczy-díj a Szép Magyar Beszédért; Tóth Etelka: Lőrincze-díj.

6. A Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság tagjai különböző hazai és nemzetközi konferenciákon és fórumokon tartottak előadásokat:

- Bősze Péter a Semmelweis Egyetemen oktatott *A magyar orvosi nyelv* tantárgy keretében;
- Heltainé Nagy Erzsébet: *Nyelvi változások – megújult nyelvi tanácsadás a Nyelvtudományi Intézetben* – 2015. február 26–28., Gyula, az Implom József Középfiskolai Helyesírási Verseny Kárpát-medencei döntője; *A nyelvtechnológia szerepe a nyelvi tanácsadásban* – 2015. március 30. – április 1., Budapest, 25. MANYE-kongresszus; *Őnök szerint hogyan helyes? – Kérdések és válaszok a Nyelvtudományi Intézet tanácsadó szolgálatában* – 2015. május 29–30., Budapest, ELTE BTK, Simonyi Zsigmond helyesírási verseny döntője;
- Keszler Borbála: *A magyar orvosi nyelv története* – 2015. április 8., Semmelweis Egyetem, előadás a *Magyar orvosi nyelv* tantárgy keretében; *Az írásjelek helyesírása és tipográfija* – 2015. május 30., Budapest, a Simonyi Zsigmond Helyesírási Verseny döntője; *A magyar helyesírási szabályzat 12. kiadásáról* – 2015. szeptember 3., Magyar Tudományos Akadémia, a szabályzat megjelenése alkalmából tartott sajtótájékoztató; *A magyar helyesírási szabályzat 12. kiadásáról* – 2015. november 13., Beregszász, II. Rákóczi Ferenc Főiskola; *Hőnyi Ede (a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság legrégebbi tagja) 80 éves* – 2015. december 10., a Magyar Nyelvtudományi Társaság felolvasó ülése;
- Laczkó Krisztina: *A szaknyelvi helyesírások jövője* – 2015. november 20., Eger, Nagy J. Béla helyesírási verseny; *A szaknyelvi helyesírások helyzete a 12. kiadás után* – 2015. december 15., a Magyar Nyelvtudományi Társaság felolvasó ülése;
- Mártonfi Attila: *Overview over Hungarian dictionaries*. 2015. február 13., Bécs, COST ENeL WG2 Meeting (<http://www.lexicography.eu/working-groups/working-group-2/wg2-meetings/wg2-vienna-2015/>); Ismeretterjesztő előadás a magyar helyesírásról, illetve annak változásairól – 2015. október 11., Amszterdami Magyar Szalon; Előadások a posztonyi magyar szak *Mesterkurzus* című előadás-sorozatán helyesírási-helyesírás-történeti és lexikográfiai témában – 2015. december 7., Pozsony, Comenius Egyetem BTK; *Informatikai megoldások írói szótárakban* – 2015. november 24., Budapest, Számítógép az irodalomtudományban workshop, MTA Könyvtár (az MTA ITI szervezésében); Rádiós nyilatkozatok, műsorvezetés (Petőfi rádió, Klubrádió);
- Prószycki Gábor: *Computational Parsing Using Psycholinguistic Principles* – 2015. február 15., Debreceni Egyetem; *Nyelvtechnológia – elmélet, alkalmazás, üzlet* – 2015. február 26., ELTE; *A nyelvtechnológia növekvő szerepe az alkalmazott nyelvészetben* – 2015. március 31., 25. MANYE-kongresszus; *Számítógép, nyelvtechnológia, intelligens szótárak* – 2015. június 19., Lengyel Intézet; *DigiCon: Processing Ophthalmology Notes* – 2015. június 24., PPKE ITK; *Az internet nyelve – a nyelvtechnológia szemszögéből* – 2015. június 26., MANYSI; *A helyesírásról általában – és a mienkről konkrétan* – 2015. szeptember 3., MTA; *Statistika és nyelvfeldolgozás* – 2015. október 8., KSH; *A magyar helyesírás szabályai 12. kiadása* – 2015. október 26., Magyar Katolikus Rádió; *A szoftverhatalmak hatása írásbeli szokásainkra* – 2015. november 6., Szeged, SZTE; *Nyelv, nyelvhasználat és a Magyar helyesírás szabályai 12. kiadása* – 2015. november 13., Beregszász, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola; *Megoldhatók-e a statisztika segítségével a gépi fordítás és általában a nyelvfeldolgozás problémái?* – 2015. november 18., Szeged, SZTE; *A magyar nyelv és a Magyar helyesírás szabályai 12. kiadása* – 2015. november 20., Eger, Eszterházy Károly Főiskola; *Gondolatok az informatika térhódításáról a humán tudományokban* – 2015. november 24., DHU-2015 Konferencia, MTA; *Rokon vonások a modern nyelvészeti és a genetikai kutatásokban* – 2015. december 2., Semmelweis Egyetem;
- Raácz Judit: *A keresztnevéadás kérdései* – 2015. június 17., Budapest, Névтан és terminológia 4. Személynevek és államigazgatás konferencia; *Szabályok és trendek a hazai*

- utónévadásban – 2015. december 10., Budapest, Családnevek és utónevek a névjog és névtan összefüggésrendszerében konferencia;
- Sólyom Jenő: *Hogyan írjunk helyesen magyarul a fizikáról?* (előadás a magyar fizikai szövegek helyesírásának kérdéseiről) – 2015. szeptember 8. és november 19., MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont és ELTE TTK Fizikai Intézet Ortvy Kollokvium;
  - Tóth Etelka: *A 12. kiadásról – hagyomány és újítás találkozása* – 2015. december 9. Hajdúböszörmény, Bocskai István Gimnázium;
  - Tóth Valéria: *A Magyar Nemzeti Helynévtár* bemutatása – 2015. október 20., *Helynevek a Kárpát-medencében* c. könyv- és projektbemutató, az MTA Könyvtára;
  - Zimányi Árpád: *A kodifikáció elmélete és gyakorlata az új helyesírási szabályzat tükrében* – 2015. január 23., MTA Miskolci Területi Bizottsága – Miskolci Egyetem – MANYE, Interkulturalitás, interkulturális kommunikáció és nyelvtanítás konferencia; *Helyesírási szabályzatunk 12. kiadásáról* – 2015. május 20., Besztercebánya, Bél Mátyás Egyetem, Az identitás metamorfózisa irodalomban és nyelvben nemzetközi konferencia; *Változó nyelv – változó helyesírás* – 2015. szeptember 25., Eger, Eszterházy Károly Főiskola; *Lőrincze Lajos öröksége nyomában* – 2015. november 23., Veszprém, Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Lőrincze-emléknap.

7. Osztályközi jellegéből adódóan a bizottság tagjai aktívan tevékenykednek más akadémiai bizottságok, hazai és nemzetközi tudományos testületek, szervezetek munkájában. Ezt illusztrálja az alábbi, közel sem teljes felsorolás:

- MTA Anyanyelvünk Európában Elnöki Bizottsága: Kiss Jenő (elnök), Bösze Péter, Keszler Borbála (tagok);
- MTA Nyelvtudományi Bizottság: Tolcsvai Nagy Gábor (elnök), Gerstner Károly (titkár), Gósy Mária, Keszler Borbála, Kiss Jenő, Nyomárkay István, Prószéky Gábor, Siptár Péter (tagok);
- Alkalmazott Nyelvészeti Munkabizottság: Gósy Mária, Prószéky Gábor (tagok);
- Magyar Nyelvészeti Munkabizottság: Gósy Mária, Heltainé Nagy Erzsébet, Keszler Borbála, Tolcsvai Nagy Gábor, Tóth Valéria, Zimányi Árpád (tagok);
- Szótári Munkabizottság: Ittész Nóra (titkár), Gerstner Károly, Nyomárkay István, Prószéky Gábor (tagok);
- Földrajzinév-bizottság: Gerstner Károly, Keszler Borbála (tagok);
- Orvosi Nyelvi Munkabizottság: Bösze Péter (elnök), Keszler Borbála, Laczkó Krisztina, Ludányi Zsófia, Mártonfi Attila, Prószéky Gábor, Siptár Péter (tagok);
- Magyar Nyelvtudományi Társaság: Kiss Jenő (elnök), Szathmári István (alelnök), Keszler Borbála (a magyar nyelvészeti szakosztály elnöke), Siptár Péter és Zimányi Árpád (választmányi tagok), továbbá többek között Antalné Szabó Ágnes, Gerstner Károly, Heltainé Nagy Erzsébet, Laczkó Krisztina, Raátz Judit (Névtani Tagozat, Magyar tanári Tagozat), Tóth Etelka (tagok).

További, nyelvészeti kutatásokhoz kapcsolódó bizottságok, testületek, amelyekben jelen vannak a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság tagjai: Prószéky Gábor elnöke az MTA Nyelvtudományi Intézet Külső Tanácsadó Testületének, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének, a Nemzetközi Nyelvészeti Diákolimpia Magyar Bizottságának, alelnöke a Magyar Nyelv Terminológiai Tanácsának, tagja az Association for Computational Linguistics nemzetközi társaságnak; Raátz Judit tagja az International Council of Onomastic Sciences (ICOS) nemzetközi testületnek, a Szemere Gyula anyanyelv-pedagógiai kutatócsoportnak, valamint a HUNRA Magyar Olvasástársaságnak; Siptár Péter tagja a Thirteenth Old World Conference in Phonology program-bizottságának; Szathmári István jelen van olyan nemzetközi bizottságokban, mint a Suomalais-Ugrilainen Seura, a Societas Uralo-Altaica, valamint a Societas Linguistica Europaea; Tóth Valéria elnöke a Debreceni Akadémiai Bizottság Nyelvtudományi Munkabizottságának, vezetőségi tagja az International Council of Onomastic Sciences (ICOS) testületnek és tagja a Bibliography Group of ICOS munkacsoportnak.

A következő, nem nyelvészeti kutatásokhoz kötődő példák a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság tevékenységének interdiszciplinaritását igazolják: Bösze Péter alapítója és elnöke az Európai Nőgyógyászati Rák Akadémiának, alapítója és örökös tiszteletbeli elnöke a Magyar Nőgyógyász Onkológusok Társaságának, valamint a Magyar Méhnyakkörtani és Kolposzkópos Társaságnak; Pócs Tamás tagja az International Association of Bryologist, az American Bryological Society, valamint a British Bryological Society nemzetközi társaságoknak; Prószéky Gábor elnöke a Társadalom- és Bölcsészettudományi Kollégiumnak (NKFIH), alelnöke a Neumann János Számítógép-tudományi Társaságnak; Siptár Péter tagja a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj szakterületi kuratóriumának; Szathmári István tagja a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak, valamint a Société d'Etudes du XVIII. siècle társaságnak; Tóth Valéria tagja a Magyarságtudományi Társaságnak.

A bizottság fontosnak tartja a határon túli magyar tudományos élettel való kapcsolatok erősítését. Tagjai közül többen vannak jelen határon túli felsőoktatási intézmények tudományos bizottságaiban, kutatócsoportjaiban, részt vesznek a hallgatók oktatásában. Így például Tolcsvai Nagy Gábor a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának, Zimányi Árpád pedig a Selye János Egyetem Tanárképző Kara tudományos tanácsának munkájában működik közre.

8. A bizottság kiemelt feladatának tekinti a fiatalokkal való kapcsolattartást, a tehetséggondozást. Tagjai közül többen (így például: Antalné Szabó Ágnes, Heltainé Nagy Erzsébet, Keszler Borbála, Laczkó Krisztina, Prószéky Gábor, Mártonfi Attila, Tóth Etelka, Zimányi Árpád) állandó szervezői és résztvevői olyan, fiatalok számára rendezett hazai és nemzetközi versenyeknek, mint például az Implom József vagy a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny, az Eötvös József országos középiskolai szónokverseny, a Kossuth-szónokverseny, a Nagy J. Béla országos helyesírási verseny, az országos középiskolai tanulmányi verseny vagy a nemzetközi nyelvészeti diákolimpia. A bizottság tagjai folyamatosan tevékenykednek a tudományos utánpótlás nevelésében: a felsőfokú képzésben, a PhD-képzésben és az akadémiai fiatal kutatók támogatásában. A bizottsági tagok közül többen különböző egyetemeken habilitációs bizottságok és doktori iskolák tagjai, több esetben vezetői (így például Gósy Mária, Keszler Borbála, Kiss Jenő, Prószéky Gábor, Siptár Péter, Tolcsvai Nagy Gábor); PhD-témavezetők, TDK-dolgozatok irányítói, szakirányú szakdolgozatok vezetői; rendszeresen látnak el opponensi, bizottsági tagsági feladatokat; kutatócsoportokat, konferenciákat szerveznek PhD-hallgatók és fiatal kutatók részvételével. A bizottság jó kapcsolatban áll az ifjúsági tagozattal is rendelkező Anyanyelvűpolók Szövetségével.

9. A bizottság több tagja van jelen különböző tudományos folyóiratok, szaklapok, periodikák szerkesztőbizottságában. Többek között a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság folyóiratának, a *Magyar Nyelvőrnek* a szerkesztőbizottságában tevékenykedik: Keszler Borbála (1993 óta főszerkesztő), Heltainé Nagy Erzsébet, Laczkó Krisztina, Tolcsvai Nagy Gábor. A Magyar Nyelvtudományi Társaság által megjelentetett *Magyar Nyelv* szerkesztőbizottságának tagjai Kiss Jenő, Nyomárkay István, Siptár Péter, Szathmári István. A *Magyar Orvosi Nyelv* című folyóiratnak alapító főszerkesztője Bösze Péter, a szerkesztőbizottságnak pedig tagjai: Keszler Borbála, Kiss Jenő, Laczkó Krisztina, Prószéky Gábor. Továbbá – *Acta Linguistica Hungarica*: Gyuris Beáta recenzios szerkesztő, Siptár Péter a szerkesztőbizottsági tagja; *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*: Zimányi Árpád a szerkesztőbizottság tagja; *Alkalmazott Nyelvtudomány*: Gósy Mária és Prószéky Gábor a szerkesztőbizottság tagjai; *Anyanyelv-pedagógia*: Antalné Szabó Ágnes főszerkesztő, Laczkó Krisztina, Tóth Etelka a szerkesztőbizottság tagjai; *Beszédkutatás*: Gósy Mária főszerkesztő, Siptár Péter szerkesztőbizottsági tag; *Édes Anyanyelvünk*: Heltainé Nagy Erzsébet a szerkesztőbizottság tagja; *Filologia.hu*: Nyomárkay István alapító főszerkesztő, Gósy Mária, Keszler Borbála, Kiss Jenő a tanácsadó testület tagjai; *Finno-Ugric Languages and Linguistics*: Siptár Péter a szerkesztőbizottság tagja; *Jelentés és Nyelvhasználat*: Gyuris Beáta, Tolcsvai Nagy Gábor a szerkesztőbizottság tagjai; *Kroatologija*: Nyomárkay István a szerkesztőbizottság tagja; *Lexikográfiai füzetek*: Gerstner Károly, Prószéky Gábor; *Magyartanítás*: Raátz Judit, Zimányi Árpád a szerkesztőbizottság tagjai; *Névtani Értesítő*: Gerstner Károly, Laczkó Krisztina, Tóth Valéria a szerkesztőbizottság tagjai; *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*: Nyomárkay István főszerkesztő. Emellett Prószéky Gábor tagja az *Across*

Languages and Cultures (tanácsadó testületi tag), a *Fordítástudomány*, a *Magyar Terminológia*, valamint a *Jedlik Laboratories Reports* szerkesztőbizottságának; Tóth Valéria pedig *A Magyar Névarchivum Kiadványai*, a *Helynévtörténeti Tanulmányok*, a *Magyar Nyelvjárások*, az *Onomastica Uralica* (Debrecen–Helsinki) szerkesztőbizottságának. A bizottság más akadémiai osztályainak képviselői olyan rangos, nemzetközi és hazai nem nyelvészeti folyóiratok szerkesztőbizottságában is jelen vannak, mint például a Bősze Péter főszerkesztésével megjelenő *European Journal of Gynaecological Oncology*, illetve *Nőgyógyászati Onkológia*; vagy az *Acta Biologica Plantarum Agriensis*, amelynek Pócs Tamás a főszerkesztője, a *Bryological Times*, amelynek rovatvezetője, illetve az *Acta Botanica Hungarica*, a *Polish Botanical Journal*, valamint a *Journal of Plant Development*, amelyeknek szerkesztőbizottsági tagja.

A bizottság tagjainak 2015. évi tevékenységét nem teljeskörűen még az alábbiak szemléltetik:

- Ludányi Zsófia állandó vendég (heti rendszerességgel) a Lánchíd Rádió egyik nyelvi ismeretterjesztéssel foglalkozó műsorában, ahol (többek között) helyesírási és egyéb nyelvészeti kérdésekkel foglalkozik.
- Nyomárkay Istvánnak tanulmánya jelent meg *Megszólítások, udvariasság, nyelvi világkép* címmel. In: Világ és nyelv szenvedéllyel. Segédkönyvek a nyelvészeti tanulmányokhoz 174. Tinta Könyvkiadó, Budapest. 87–90.
- Pócs Tamás 2015 novemberében a chicagói Field Múzeum meghívására részt vett a perui és a Fidzsi-szigeteki növényanyagok feldolgozásában.
- Szathmári Istvánt 2015. február 27-én a Magyar Nyelvtudományi Társaság ünnepi ülésen köszöntötte 90. születésnapja alkalmával, és megjelent *A Magyar Nyelvtudományi Társaság története (1904–2005)* című könyve (Tinta Könyvkiadó, Budapest, 237 lap).
- Tomcsányi Pálnak tanulmánya jelent meg az *International Journal of Social Sciences* amerikai folyóiratban, amelyet magyarul a Polgári Szemlében is közzétett. Kapcsolatot tartott a *The Catholic Academy of Sciences in the USA* intézménnyel. Versfordításai jelentek meg Ambrus Gyula *POEMS II* kötetében.
- Tóth Valéria fontos szerepet vállalt a *Magyar Nemzeti Helynévtár* honlapjának (www.mnh.unideb.hu) elindításában. A programhoz kapcsolódóan egy bemutató kisfilm is készült (elérhetősége: <http://mnh.unideb.hu/bemutatozophp>).

10. A bizottság további munkájára vonatkozóan az alábbi javaslatok érkeztek:

- Minden szakterület képviselője szorgalmazza, hogy területének kutatói igyekezzenek a szaknyelvükben feleslegesen használt idegen kifejezéseket a magyar megfelelőjükkel kiváltani.
- Érdemes lenne a nevek helyesíráásával, az anyakönyvezéshez kapcsolódó helyesírással, valamint a helynevek helyesírásának aktuális kérdéseivel foglalkozni.
- Nagyobb hatékonysággal kellene eljuttatni a közép- és általános iskolai tanárokhoz a helyesírás elméleti hátterét és legeredményesebb tanítási gyakorlatát.

11. A Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság 2015. évi tevékenységének bemutatása közel sem teljes a fenti összefoglalóval. Az idézett részletek a bizottsági tagok társadalmi szerepvállalására és a tudományos életben folytatott tevékenységére adnak példát, azt igazolva, hogy a megújult Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság változatlan felelősséggel igyekszik ellátni feladatát, és újabb utakat keresve törekszik a magyar nyelv értékeinek megőrzésére.

Tóth Etelka

docens, ELTE BTK

a Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság
titkára